مجتمع دانشگاهی یزد از «حاشیه‌نشینی» رها می‌شود

معاون سیاسی، امنیتی و اجتماعی استاندار یزد با تأکید بر اینکه مجتمع دانشگاهی یزد به جایگاه واقعی خود در شهر دست نیافته و در حاشیه مانده است، از آغاز تدوین یک طرح جامع فرهنگی، رفاهی و امنیتی برای این بلوک دانشگاهی خبر داد.

اسماعیل دهستانی اظهار کرد: کمیسیون دانشجویی استانداری یزد مقرر کرد محدوده‌ای که دانشگاه آزاد، علوم پزشکی، علم و هنر و سایر مراکز دانشگاهی در آن مستقر هستند، به عنوان یک مجتمع دانشگاهی یکپارچه تعریف و برای آن طرح فرهنگی، رفاهی، اجتماعی و امنیتی تدوین شود. این طرح شامل ساماندهی منظر شهری، توسعه فضاهای فرهنگی و ورزشی، پایش تصویری و همچنین طراحی بازدارنده‌های امنیتی در کنار برنامه‌های رفاهی خواهد بود.

دهستانی با بیان اینکه ارائه اولیه این طرح در دانشگاه آزاد استان انجام شده است، افزود: این پروژه هنوز در گام‌های ابتدایی بوده و نیازمند تکمیل و هم‌افزایی بیشتر دستگاه‌هاست.

وی با انتقاد از موقعیت فعلی این محدوده دانشگاهی به ایسنا گفت: متأسفانه این بخش مهم شهر که روزانه میزبان هزاران نخبه و دانشجو بوده به حاشیه رانده شده است؛ در حالی که باید یکی از کانون‌های اصلی فرهنگی و اجتماعی یزد باشد.

ایران گردی

«شعبجره» مخزن‌الاسرار تاریخ

روستای شعبجره از توابع بخش یزدان‌آباد شهرستان زرند در استان کرمان است و در ۶۰ کیلومتری شمال غرب شهرستان زرند قرار دارد. این روستا از شمال شرق با بخش طغرالجرد شهرستان کوهبنان، از شمال غرب به شهرستان بافق استان یزد و از جنوب شرق به شهرستان‌های رفسنجان و زرند دسترسی دارد.

روستای شعبجره که اقلیم خشک و گرمی دارد، به ظاهر تنها کویر و بیابان است، اما این روستا بناهایی تاریخی را در خود جای داده که نشان می‌دهد روزگاری در این روستا سلسله‌های مختلف ایرانی حکومت می‌کردند و آثاری از خود بر جای گذاشته‌اند.

■ تاریخچه

قدمت روستا را به درستی نمی‌توان مشخص کرد اما وجود قبرهای بسیار قدیمی در قبرستان روستا، نشان از قدمت طولانی این روستا دارد. تاکنون این قبرها به لحاظ باستان‌شناسی بررسی نشده‌اند به همین منظور تاریخ دقیقی وجود ندارد. با این حال یکی از بناهای قدیمی روستا، قلعه‌ای نظامی به نام قلعه کهنه است که تاریخچه ساخت آن به زمان صفویان برمی‌گردد. حدس زده می‌شود قدمت روستا پیش از دوره صفویان باشد. نام روستا نیز در فرهنگ‌نامه‌های معروف ایرانی دارای تعاریف و داستان‌هایی است، برای مثال فرهنگ‌نامه عمید «شعب» را قبیله بزرگ و «شعبجره» را قبیله بزرگ کوچ‌کننده معنی کرده است. لغت‌نامه دهخدا شعبجره را محل دلیران معنی می‌کند. در این میان دکتر باستانی پاریزی، استاد دانشگاه تهران، نام روستا را در فرهنگ پاپلی شب‌چره نگاشته است.

■ معماری

روستای شعبجره دارای دو قلعه تاریخی بوده که یکی از این قلعه‌ها به ثبت ملی رسیده است. این قلعه‌ها به لحاظ معماری و هنر دفاعی آن بسیار باارزش بوده و مربوط به دوره صفویان است. در اطراف این قلعه خندقی کنده شده که به نظر برای محافظت از قلعه در زمان حمله دشمنان بوده است. قلعه دوم که به قلعه نو مشهور بوده از قلعه کهنه کوچک‌تر است. این قلعه خندقی ندارد اما از روی محل‌های قرار گرفتن تیرانداز در قسمت برج و دیوارهای قلعه مشخص می‌شود که این قلعه نیز برای دفاع از روستاییان ساخته شده بوده و احتمالاً قلعه نو در محلی استراتژیک‌تر قرار داشته است. در هر صورت معماری و ظاهر هر دو قلعه به یک شکل است. قلعه نو و کهنه دارای دروازه و چهار برج هستند که مانند اغلب قلعه‌های زمان صفویان، برج‌ها به وسیله دیوارهای بلند به هم متصل شده‌اند.

■ بافت‌های قدیمی و جدید

یکی از جاذبه‌های مهم گردشگری روستا بافت قدیمی روستاست. با قدم زدن در میان خانه‌های روستا به معماری کلی روستا پی خواهید برد که مطابق با اقلیم خشک و گرم منطقه است. خانه‌ها اغلب با خشت، گل و سنگ ساخته شده‌اند. کوچه‌های روستا هم به شکلی بنا شده که دو طرف کوچه دیوارهای خانه‌ها قرار دارد و در روزهای گرم و بلند تابستان بخشی از کوچه سایه می‌شود تا تردد برای ساکنان روستا راحت‌تر باشد. البته در قسمت‌هایی از روستا خانه‌هایی با مصالح جدید دیده می‌شود اما بافت قدیمی روستا همچنان حفظ شده است.

■ امرار معاش مردم روستا

امرار معاش مردم روستا از طریق کشاورزی بوده و عمده محصولات کشاورزی در این روستا پسته، پنبه، گندم و جو است. آب مورد نیاز روستا و بخش کشاورزی آن از قنات‌های روستا تأمین می‌شده است. گلیم، جاجیم و قالی نیز صنایع دستی این روستا محسوب می‌شود که البته زنان روستا در ابتدا برای مصارف خود می‌بافتند، اما امروز طرح‌های ذهنی که زنان شعبجره در بافت خود استفاده می‌کنند، در میان گردشگران و دوستداران هنر بافت، محبوب و به یکی از مهم‌ترین صنایع دستی منطقه تبدیل شده است.

حیات وحش ایران در پهنه زیست «خارتوران» تهدید می‌شود

شترها قاتل یوزها

اعظم طیرانی | کاهش بارندگی‌ها و خشکسالی نه تنها سیاستمداران و جوامع انسانی را برای بقا به تکاپو انداخته بلکه جانوران را نیز برای زنده ماندن به رقابت و چالش کشیده است. خشکسالی در ایران حالا دامن «ذخیره‌گاه زیست‌کره خار توران» در جنوب شرقی شهرستان شاهرود و منطقه حفاظت شده بین‌المللی و یوز ایرانی را نیز گرفته و موجب شده این گونه نادر و در حال انقراض برای زنده ماندن با شترها رقابت کند.

اگرچه در اذهان عمومی یوزپلنگ تهدیدی برای جان شترها محسوب می‌شود اما واقعیت این است گله‌های شتر به دلیل مصرف منابع آبی توران به تهدید جدی برای یوزهای ایرانی تبدیل شده‌اند.

یوزهای ایرانی که تا پیش از این توسط سگ‌های گله مورد تهدید قرار داشتند و جاده‌های استان سمنان به قتلگاه این گونه نادر در جهان تبدیل شده بود حالا با تهدید جدید و جدی‌تری به نام گله‌های سرگردان شتر روبه‌رو هستند. متأسفانه تا سال ۱۳۹۶ گله‌های گوسفند بسیاری در این منطقه به چرا مشغول بودند که معضلاتی مانند بیماری واگیردار، طاعون نشخوارکنندگان و سگ‌های گله بلای جان آن‌ها بود تا اینکه دوستداران محیط زیست با راه‌اندازی کمپین مردمی «یوز تا ابد» و تأمین اعتبار مالی تمامی آغل‌های گوسفندی در دل این ذخیره‌گاه را خریداری و مالکان آن‌ها را حاضر به ترک منطقه کردند اما حالا با بازگشت گله‌های شتر مشکل به گونه‌ای دیگر سر باز کرده است.

در حال حاضر متأسفانه شترها به یکی از رقیبان حیوانات وحشی در مصرف آب در آبشخورهای توران تبدیل شده‌اند؛ زیرا از آنجا که شترها موجوداتی کم‌تحرک بوده و اغلب در اطراف آبشخورها مستقر می‌شوند از این رو با مصرف زیاد آب بسیاری از منابع خشک می‌شود و از طرفی در مدت استقرار شترها حیوانات کوچک‌تر حیات وحش که خوراک گونه‌های مهاجم هستند، از نزدیک شدن به این آبشخورها امتناع می‌کنند.

■ یوز ایرانی امنیت ندارد

مدیر ملی پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی در این خصوص به ما می‌گوید: استان سمنان و به ویژه مجموعه حفاظتی توران مهم‌ترین زیستگاه یوز در ایران محسوب می‌شود و ما باید بکوشیم یوزپلنگ در سمنان حفظ شود، ضمن آنکه این جمعیت رو به رشد به استان‌های همجوار به‌خصوص خراسان شمالی، جنوبی و رضوی پراکنده شوند، چون این حیوان جابه‌جایی بلند دارد.

باقر نظامی می‌افزاید: ما یک مجموعه حفاظتی توران داریم که دارای یک‌میلیون و ۴۵۰ هزار هکتار ذخیره‌گاه زیست‌کره بوده یعنی به تنهایی به اندازه یکی از استان‌های کشور است و یک محدوده پارک ملی توران داریم که حدود ۱۰۰ هزار هکتار است و در واقع امن‌ترین منطقه توران محسوب می‌شود چون سال‌های قبل این منطقه را خالی از دام کردیم و همه پروانه‌های چرای دام در این محدوده خریداری شد چون سال‌های قبل ما با دغدغه دام و سگ‌های گله مواجه بودیم، ولی با وجود آنکه در روستاهای حاشیه توران اکوتوریسم به‌عنوان معیشت جایگزین برای دامداران توسعه پیدا کرد و بسیار رونق گرفت، برخی از روستاییان منطقه درآمد خود را صرف خرید شتر کردند و به یک باره ۱۲ تا ۱۵ هزار شتر وارد توران و زیستگاه‌های اطراف شد و از آنجا که هر شتر ۱۱ واحد دامی محسوب می‌شود - هر شتر به اندازه ۱۱ گوسفند آب و علوفه مصرف می‌کند- تهدیدی جدی برای یوزها به شمار می‌آیند.

■ هجوم ۲۰ هزار دام سنگین به توران

این دانش‌آموخته دکترای اکولوژی حیات وحش ادامه می‌دهد: با توجه به اینکه زیستگاه‌های یوز شکننده‌ترین زیستگاه‌های- فلات مرکزی ایران افزون بر آنکه دارای پوشش گیاهی فقیر است، خشک‌ترین و کم‌بارش‌ترین و درنهایت کم‌آب‌ترین منطقه جغرافیایی - کشور محسوب می‌شوند اما با این حال به یک باره ۲۰ هزار دام سنگین - چندین برابر ظرفیت منطقه - وارد توران شده و از علوفه و آب منطقه استفاده می‌کنند.

دکتر نظامی اظهار می‌کند: حضور شترها در منطقه توران افزون بر اینکه ممکن است بیماری‌های مشترک میان انسان و دام را از جوامع انسانی وارد منطقه و حیات وحش کرده و یوزها را درگیر کند، ما را با کاهش شدید پوشش گیاهی در منطقه مواجه کرده و حیات وحش توران را که دست‌کم دارای ۸هزار رأس بود به کمتر از هزار و ۵۰۰ رأس رسانده و موجب پدیدار شدن شن‌های روان شده است؛ چراکه وقتی شترها از پوشش گیاهی تغذیه می‌کنند، گیاه را به طور کامل و از ریشه از خاک جدا می‌کنند به همین دلیل رشد مجدد گیاه به هیچ عنوان امکان‌پذیر نیست در نتیجه جانورانی که طعمه یوز هستند به واسطه چرای مفرط شترها به شدت کاهش پیدا کرده و هنگامی که یوزها طعمه ندارند پراکنده می‌شوند و چون در توران غذای کافی ندارند از منطقه حفاظت شده خارج می‌شوند و طعمه سگ‌های ولگرد و یا دچار تصادفات جاده‌ای می‌شوند.

■ خطر ۸۰۰ قلاده سگ ولگرد

این عضو هیئت علمی پژوهشکده محیط زیست می‌افزاید: افزون بر شترها، سگ‌های ولگرد نیز یکی دیگر از تهدیدهای جدی یوزها محسوب می‌شوند.

اشتباه این است که یوز با پلنگ یا دیگر گربه‌سانان مقایسه می‌شود در حالی که اینچنین نیست و یک قلاده سگ به راحتی می‌تواند یک یوز را از پا درآورد. شاید دور از تصور باشد که ما در مجموع ۲۸ قلاده یوز در ایران داریم، در حالی که فقط در منطقه توران دست‌کم ۸۰۰ قلاده سگ وجود دارد و هنگامی که یک سگ به راحتی می‌تواند یک یوز را از پا درآورد، ببینید چه فاجعه بزرگی در کمین یوزهای توران نشسته است و حیات آن‌ها را تهدید می‌کند.

نظامی می‌گوید: در واقع یک در هم تنیدگی میان مبحث دام، دام سنگین، سگ‌های ولگرد و خشکسالی در منطقه حفاظت شده توران به وجود آمده که این چرخه در حالی که هم‌افزایی است و هر روز موجب شکننده‌تر شدن اکوسیستم می‌شود عاقبت دود آن به چشم جوامع انسانی خواهد رفت؛ چراکه وقتی شن‌های روان گسترش یابد موجب افزایش ریزگردها نه تنها در فلات مرکزی ایران می‌شود، بلکه اقلیم کشور را تحت تأثیر قرار خواهد داد که نه تنها حیات یوزها بلکه زندگی جوامع انسانی را به مخاطره خواهد انداخت.

با این حال مهم‌ترین دغدغه‌ای که ذهن من به‌عنوان مدیر ملی پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی را درگیر کرده موضوع شتر است، زیرا هیچ قانونی هم برای مدیریت شتر نداریم.

■ تقابل سازمان محیط زیست با دستگاه‌های دولتی

این دانش‌آموخته دکترای اکولوژی حیات وحش اضافه می‌کند: ما به عنوان سازمان محیط زیست به دنبال حفظ گونه یوز آسیایی هستیم، ولی متأسفانه هدف ما در تقابل با اهداف سایر نهادها از جمله جهاد کشاورزی - که به دنبال تقویت شترداری هستند- قرار گرفته و امور عشایری، وزارت راه و همچنین وزارت صمت به هم تنیدگی سختی را برای محیط زیست به وجود آورده‌اند.

نظامی ادامه می‌دهد: در شرایط فعلی به جای اینکه محیط‌بانان ما به حفاظت از منطقه بپردازند، درگیر خارج کردن شتر از منطقه حفاظت شده‌اند. هر روزه محیط‌بانان ما با موتور شترها را از توران خارج می‌کنند و فردا دوباره این شترها وارد منطقه محافظت شده می‌شوند. این در حالی است که سال‌ها پیش ۸۰ تا ۱۰۰ هزار دام سبک در منطقه بود که اکنون به ۲۴ هزار رأس دام رسیده، ولی ۲۰ هزار نفر شتر هم به منطقه افزوده شده و با توجه به اینکه هر دام سنگین معادل ۱۱ دام سبک است یعنی ۲۲۰ هزار دام به ۲۴ هزار دام سبک افزوده شده، در حالی که کل ظرفیت منطقه ۷ هزار دام سبک بوده، حالا ببینید چند برابر ظرفیت منطقه در توران دام وجود دارد و محیط زیست با چه مشکلاتی مواجه است.

■ شترها تهدید جدی برای یوزها

مدیر ملی پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی در پاسخ به این پرسش که در شرایط فعلی محیط زیست چگونه می‌تواند از یوزهای توران محافظت کند، می‌گوید: جلسه‌ای با حضور ریاست سازمان محیط زیست، استاندار سمنان، فرماندار شاهرود و مدیران ارشد استانی و همچنین مدیران کل محیط زیست استان‌های سمنان، خراسان شمالی، رضوی، جنوبی، کرمان و اصفهان برگزار شده تا ما را در مدیریت شتر و مدیریت جاده کمک کنند و امید می‌رود بتوان با همکاری دستگاه‌های مختلف این مشکل را رفع کرد.

به گفته نظامی حفاظت یوز موضوع پیچیده و در هم تنیده‌ای است. از جاده‌ها گرفته تا تکثیر در اسارت و تهدیدها که یکی از این تهدیدها شتر است. ما با همکاری دیگر دستگاه‌ها باید با مردم محلی به تعامل برسیم تا اراضی‌ای را به صورت متمرکز در خارج از مناطق حفاظت شده - یعنی در مناطق آزاد- به آن‌ها بدهیم. همچنین ضرورت دارد ظرفیت منطقه را شناسایی کنیم و بر اساس ظرفیت منطقه مجوز شترداری برای مردم صادر شود.

■ ضرورت استفاده از قوه قهریه

وی ادامه می‌دهد: باید فکری به حال پوشش گیاهی منطقه شود و احیای پوشش گیاهی به ویژه در محدوده‌هایی که بیشترین خسارت را دیده‌اند مد نظر داشته باشیم. بعضی مواقع نیز ناچار خواهیم بود با استفاده از قوه قهریه، شترداران را که تمکین نمی‌کنند با مجموعه‌ای از اقدام‌ها کنترل کنیم.

مدیر ملی پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی در خصوص آمار یوزهای شناسایی شده در مجموعه حفاظتی توران می‌گوید: با توجه به کمبود تجهیزات شناسایی -به دلیل تحریم‌ها و مشکلات اقتصادی که مانع واردات تجهیزات شده - پایش‌های ما در منطقه، پایش فرصت‌طلبانه است، تصاویر ثبت شده از دوربین‌هایی که در مناطق نصب شده نشان می‌دهد دست‌کم ۲۰ قلاده یوز در طبیعت شناسایی شده‌اند که از این تعداد پنج یوز ماده، هفت یوز نر و جنسیت دو یوز دیگر شناسایی نشده است که از این تعداد ۱۴ یوز بالغ و ۶ یوز نابالغ هستند. همچنین در چند روز گذشته دو قلاده یوز نیز در خراسان جنوبی مشاهده شده است.

نظامی ادامه می‌دهد: افزون بر یوزهای شناسایی شده مذکور، ۶ یوز در اسارت نیز داریم که یکی از آن‌ها نر و پنج یوز دیگر ماده هستند و این وضعیت یوزهای آسیایی ایران است.

جدول ۹۲۶۸

طراح جدول: محمدرضا علی‌زاده
zadehalireza@gmail.com

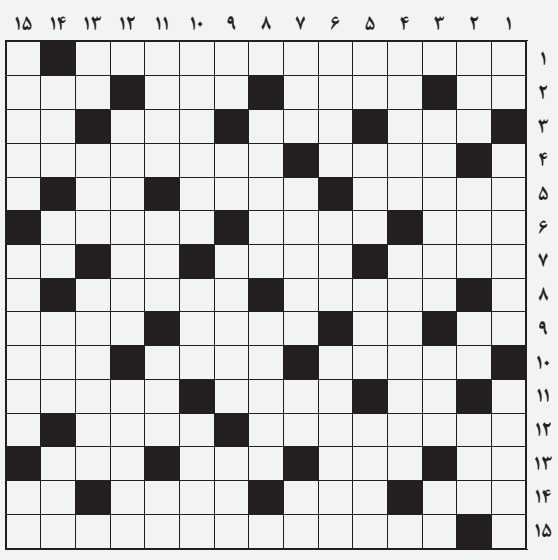

■ افقی:

۱. آهنگساز و موسیقی‌دان آلمانی خالق «چنین گفت زرتشت» ۲. بیماری - سرزنشگر - امپراتوری باستانی - روزگار ۳. حرف عصایی‌شکل - آوای بچه نق‌نقو - جاسوس‌خانه یانکی‌ها - ام‌الخبائث ۴. چرخ خودرو - برندی سوئیسی برای ساعت مچی ۵. الهه شکار یونان باستان - ماسوره چرخ خیاطی در آن قرار می‌گیرد - صدمترمربع ۶. دروازه - آواز سوزناک - پس‌از یال می‌آید ۷. ورم - باوقار - هواپیمای عجول - آتش مختصر ۸. روزانه - موردپسند ۹. موی مجعد - طلا - از اوراق بهادار - رشته چراغانی ۱۰. کربلای قدیم - آپارتمان مجهزشده - مکانی مقدس در مکه ۱۱. مایه حیات - سنگتراش - دریانورد ۱۲. روغنی که از تقطیر انگم انواع درختان کاج بدست می‌آید - غیرعمدی ۱۳. نوعی حلوا - میوه آتشین - رفیق شفیق - زیاده ۱۴. تنگی نفس - مقام و مرتبه - متضاد مدرن - عدد منفی ۱۵. اثری از «جانا مانزینی» نویسنده ایتالیایی

■ عمودی:

۱. نپذیرفتن - زن خانه‌دار - هدردادن ۲. موی گردن شیر و اسب - اسب چاپار - همسر مرد - قوم اسلاو ۳. فیلمی به کارگردانی و تهیه‌کنندگی نیکی کریمی و نویسندگی هادی حجازی‌فر - پسوند یافتن - حرف مکرر ۴. کشور ژرمن‌ها - مسئول ریل قطار ۵. چهره - سخنان بیهوده - خراسان قدیم - نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ۶. قاضی - بی‌سواد - سوختن ۷. بی‌خطر - برافروخته - پادگانی در تهران - پسوند جمع فارسی ۸. شهادت‌دادن - انار سرخ ۹. خیس - تکان - برابر فارسی فاکس - حیوان نجیب ۱۰. شهری در آلمان - آدم‌کشی - ساز دهان‌گشاد ۱۱. مورداعتماد - واحد غیررسمی طول - تمامی - آتش مختصر ۱۲. مبدل جریان الکتریکی از ولتاژ بالا به ولتاژ پایین - از حبوبات که چندین نوع دارد ۱۳. آب‌بند - پشت‌سر چیزی - رنگی از خانواده زرد ۱۴. مرغ سعادت - لنگه در - روشنایی - ساعت قدما که از یکی از مصالح ساختمانی ساخته می‌شد ۱۵. پنجره - برای تهیه مویز از این نوع انگور استفاده می‌شود - نفس خسته
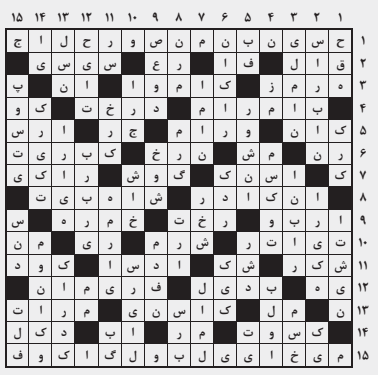
حل جدول شماره قبل